

KIBRIS I. TAŞOCAKLARI KONGRESİ YAPILDI

TMMOB Maden Mühendisleri Odası, KTMMOB Maden, Jeoloji ve Metalürji Mühendisleri Odası ile Kıbrıs Maden Dairesi tarafından ortaklaşa düzenlenen 1. Taşocakları kongresi 13-15 Ocak 2005 tarihlerinde Lefkoşa'da gerçekleştirilmiştir. 200 kişinin izlediği Kongre' de 24 bildiri sunulmuş, ikinci gün taşocaklarının sorunlarının tartışıldığı bir panel düzenlenmiştir. Adanın ekonomik ve sosyal sorunlarına kısmen de olsa çözüm olabilecek olan sektörün gelişmesine katkı sağlayacak olan kongre, bir sonuç bildirgesi yayımlanarak sona ermiştir.

I. TAŞOCAKLARI KONGRESİ SONUÇ BİLDİRGESİ

TMMOB Maden Mühendisleri Odası
KTMMOB Maden, Metalürji ve jeoloji Mühendisleri Odası
KKTC Jeoloji ve Maden Dairesi

Lefkoşa 4 Ocak 2005

TMMOB Maden Mühendisleri Odası, KTMMOB Maden, Metalürji ve Jeoloji Mühendisleri Odası ile KKTC Jeoloji ve Maden Dairesi tarafından ortaklaşa düzenlenen I. Taşocakları Kongresi, 12-14 Ocak 2005 tarihlerinde Kıbrıs-Lefkoşa'da gerçekleştirilmiştir. Gelişmekte olan Kıbrıs ekonomisinin en önemli yapıtaşlarından biri kırmataş sektörüdür. Söz konusu sektör; ulaştığı yatırım düzeyi, yıllık bilançosu, üretim hacmi ve istihdam olanakları ile önemini her geçen gün daha da artırmaktadır. Giderek büyüyen kırmataş sektörü, aynı zamanda son derece ciddi sorunlarla da karşılaşmaya başlamıştır. Bu sorunlar, sektörü zaman zaman yöre halkı ve yönetimlerle karşı karşıya getirmektedir. Kongrede sektörün genel durumu, sorunları ve sorunların çözümlerine yönelik bilimsel sunumların yanı sıra, sektöre ilişkin çeşitli tanıtımlar da yer almıştır.

Yaklaşık 200 kişinin katıldığı Kongre'de, 24 adet bilimsel çalışma sunulmuştur. Ayrıca bir panel ve teknik gezinin de gerçekleştirildiği Kongre'nin sonuç bildirgesi aşağıda yer almaktadır.

- 1- KKTC'de; kırma kum-çakıl ocakçılığı, 1975 yılında başlamıştır. Ancak, taşocağı işletmeciliğinin 1940'lı yıllarda başladığı bilinmektedir.
- 2- Günümüzde de Taşocakları işletmeciliğinin sorunları; iş kazaları, çevresel riskler, kaynak kaybı, toz, sarsıntı (vibrasyon), gürültü, taş fırlaması ve görsel kirlilik olarak devam etmektedir.
- 3- Bir çok taşocağında, standart patlayıcı maddeler yeterince kullanılmamaktadır. Türkiye'de işletilen taşocaklarında meydana gelen iş kazalarında her yıl bir çok insanımız hayatını kaybetmekte, bu kayıpların % 80'i patlayıcı maddelerin usulsüz ve bilgisizce kullanılmasından kaynaklanmaktadır.
- 4- Taşocaklarında; bilinçsiz çalışma ve yeterli denetim yapılamaması sonucu; kaynak kaybına, çevreye olumsuz etkilere ve ölümlü ve yaralanmalı iş kazalarına yol açılmaktadır.

5- Özü itibarıyla, bir yeraltı kaynağının toplum hizmetine sunulması sürecinden ibaret olan taşocağı üretim faaliyeti, bir maden işletmeciliğidir.. Bir maden işletme süreci; arama, proje, yatırım, üretim ve pazarlama aşamalarından geçmektedir. Bu aşamaların her biri madencilik disiplininin uzmanlık alanı içinde olduğundan, anılan üretim faaliyetlerinin de diğer ilintili mesleki disiplinlerle birlikte maden mühendislerinin denetimi altında projelendirilmesi ve yürütülmesi gerekmektedir.

6- Çevre faktörü göz ardı edilerek herhangi bir ekonomik faaliyet gibi madencilik faaliyetlerinin de yürütülmesi, içinde bulunduğumuz yüzyılda mümkün değildir. Sürdürülebilir kalkınma kavramı içerisinde "ya madencilik ya çevre dayatması" bulunmamaktadır. Madencilik çevreye etkilerini yadsımak mümkün

değildir. Ancak; madencilik sektöründe, çevre dostu teknoloji ve yöntemlerin kullanılması, madencilik süreçlerinde yada sonrasında çevrenin korunmasına ya da yenilenmesine yönelik önlemlerin alınması, sektörün gelişimini engellemeyecek, aksine genel anlamda sektörün gelişimi sağlayacaktır.

I. Taşocakları Kongresi; ada ekonomisinde önemli bir yeri olan kırmataş sektörünün sorunlarının çözümüne katkı koyacaktır.

KKTC de yakında yapılacak olan erken genel seçimin, adadaki iki halkın barış içinde birlikte yaşamasını sağlayacağı inancıyla kamuoyuna saygıyla duyurulur.

BİR İLK, BİR İYİ GİRİŞİM: KIBRIS I.TAŞOCAKLARI KONGRESİ

Dr. Y. Müh. A. Ekrem Yüce
TMMOB Maden Mühendisleri Odası
istanbul Şubesi

12-14 Ocak 2005 tarihlerinde Lefkoşe/KKTCde düzenlenen ve bildiriler kitapçığına girmiş 24 tebliğ'in tartışıldığı "İnci Taşocakları Kongresi"; önemli bilimsel bir etkinlik olarak literatürdeki yerini almıştır. Kongre Düzenleme Kurulu olarak ev sahipliğini yapan KTMMOB Maden, Metalürji ve Jeoloji Mühendisleri Odası ile KKTC Jeoloji ve Maden Dairesi Başkanlığı'nı kutlamak gerekir öncelikle. Özel bir teşekkür ise Maden Mühendisleri Odamıza, bu organizasyonun gerçekleşmesinde her tür destekler aldıkları için.

KKTCde madencilik denildiğinde Kırmataş ve Kum İşletmeciliği ilk akla gelen çalışma alanları. Girne Beşparmak Dağları'nın Güney yamaçlarında yer alan ocakların 15'i üretimlerini sürdürüyor. Yıllık toplam üretim kapasitesi 6 milyon ton mertebelerinde ve hali hazırda yılda 3,5 milyon ton üretim gerçekleştiriliyor. Bu faaliyetlerin yarattığı ekonomik büyüklük ise yılda yaklaşık 15-16 milyon \$ mertebesinde. Bu

değerler Ada ekonomisi için önemli büyüklükleri ifade etmekte. Ayrıca üretim ölçeği ve yaratılan ekonomik değer geleceğe dönük hızla artacağı kestirimi de yapılmakta.

Gerçekleştirilen Kongre'de; "Gelişen çevre bilinci ve yaşanabilir-sürdürülebilir çevre ilişkisi içinde, ülkede yaşanan inşaat patlaması ve malzemeye duyulan gereksinimin yanı sıra Güney Kıbrıs pazarının açılma olasılığı bulunduğu bir ortamda tesislerin verim artışına gitmesi, üretimin artırılması, yatırımın çoğalması ve çevre düzenleme gibi etkenlerin hep birlikte düzenlenmesi gerekmektedir" saptaması da KKTC Jeoloji ve Maden Dairesi Başkanlığı'nca yapılıyor. Ada'nın en önemli maden kaynakları olarak görülen taş ocaklarından yaratılan ekonomik büyüklüğün geleceğe dönük olası büyümesi ise en önemli beklentilerden... Ada'da maden mühendisliği ve yer bilimleri alanında bir yüksek okul olmadığına göre, mesleki alanda yaratılacak desteğin Türkiye'den olması gereği ortaya çıkıyor. Bu anlamda gerçekleştirilen Kongre'nin ilk olma özelliği yanı sıra meslek odalarının güç birliği oluşturması çok anlamlı. Benzer desteğin ülkemizde konuyla ilgili akademik kesimlerinden de sağlanması ayrı bir anlam ifade ediyor.

Kongre bilimsel içeriği ile; birbirinden değerli araştırmaların tartışıldığı bir ortam yaratmıştır. Konu başlıkları itibariyle; sağlık, emniyet, çevre, mevzuat, delme patlatma, üretim yöntemleri, kalite ve standartlar'a yönelik bildiriler ile KKTC taşocakları işletmeciliği için bir birikim yaratılmaya çalışılmış, bir değerlendirme olarak başarılı da olmuştur. Akademik düzeydeki bu başarının gelecek kongrelerde daha da üst noktalara taşınması beklenen doğal bir sonuçtur. Ancak daha yapılması gereken önemli işler olduğu küçük bir hatırlatma notu olarak burada verilmektedir.

Ada'da faaliyetini sürdüren taşocağı işletmelerini ve teknik kadrolarını, gelecekte karşı karşıya kalacakları bazı üretim ve çevre sorunları beklemektedir. Bu konuda yerel sorunlara karşı sorumlu yaklaşımlarını sürdüren KKTC Meslek Odası ve Maden Dairesi'ne bugünden geleceğe önemli görevler düşecektir. Ülkemizde ise bu konularda çalışan akademik kesimlerin; gerek birikimlerini aktarmak gerekse ortak çalışmalar üretmek noktasında Ada'ya yönelmeleri bir hedef olarak değerlendirilmelidir. Ada'da görev yapan meslektaşlarımızın bu birikimlerden önemli kazanımlar elde edeceği unutulmamalıdır.

Ada'da faaliyetlerini sürdüren işletmelerin; bilimsel ve teknik alt yapı konularında gereksinim duyacakları desteğin ortak projeler ile gerçekleştirilmesi için,

madencilik alanında

ülkemizdeki birikimlerin

önemli katkıları yaratacağı

İ düşünülmektedir. Yasa ve

•• yönetmelik uygulamaları, ürün

İ kalite ve standartları, çevreye

duyarlı üretim, iş ve işçi sağlığı ve

, güvenliği, teknik denetim, iyileştirme

: (rehabilitasyon) ve reklamasyon konu-

! larında Ada'da mevcut işletmelerin çözüm

İ bekleyen sorunları için bilgi üretimi ve

İ birikimlerin aktarılması önü açık konular

olarak görülmektedir. Bugünden yapılacak

çalışmalar ile bu işletmelerdeki faaliyetlerin

bilim ve teknoloji donanımlı ve çevreye

duyarlı performans değerlerine ulaşması son derece

olası gözükmektedir. Bu çabaların giderek artarak

çözumsuzlük noktasında kilitlenmeyi de engelleyecek

sonuçlara ulaşacağı açıktır.

Amaç bilgi üretmek, birikimler yaratmak, Ada'daki meslektaşlarımızla paylaşmak, bu çabaları uygulamalara aktarmak ve 2.nci Kongreye bugünden hazırlanmak olmalıdır. Bu yaklaşımla yeni kongrenin bilimsel düzeyini yukarılara taşımak bir yana, Ada'daki meslektaşlarımıza desteklerin sürdürülmesi olanaklı olacaktır.

1.Taşocakları Kongresi mevcut koşullarda, olabilecek kadar başarı ile tamamlanmıştır. İlk olması, iyi ve doğru bir girişim olması, küçük aksaklıkları unutturacak düzeydedir. Emek ve

zaman harcayanların ellerine sağlık demek gerekir. Her bir bildiri içeriği ve sonuçlarıyla, ilgili uzmanlık alanlarında yeterince değerlendirilecektir. Organizasyonda bir araya gelen meslek odalarının birlikteliği devam etmeli, bilimsel ve teknik yarar ilkesiyle başarı ölçütleri daha yukarılara taşınmalıdır. Akademik birimlerimiz için Ada'da çalışma konuları ve proje üretme olanakları oldukça fazla olup, dikkatle değerlendirilmelidir. Gelecek Kongre kapsamında;

uygulamaya dönüştürülmüş birçok örneğin sonuçlarını tartışma keyfine ulaşma dilekleriyle, bu organizasyonda harcanan emeklere; ayrıca Sayın Bektaş Göze'ye; Sayın Dr.Mehmet Necdet'e; Sayın Mustafa Alkaravlı'ya, Sayın Halil Erdim'e ve TMMOB, Maden Mühendisleri Odası Yönetim Kurulu'na bir kez daha samimi teşekkürlerle....

KKTCDE GERÇEKLEŞTİRİLEN I. TAŞOCAKLARI KONGRESİNİN ARDINDAN...

Dr. Mehmet NECDET
KTMMOB, Maden, Metalürji ve Jeoloji Mühendisleri Odası Başkanı

Taşocakları, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin (KKTC) son 10 yıllık geçmişinde sık sık yerel çevre örgütleri tarafından tartışılan ve Medya'nın gündeminde yer tutan bir konu olmuştur.

Odamız (KTMMOB Maden, Metalürji ve Jeoloji Mühendisleri Odası), TMMOB Maden Mühendisleri Odası, KKTC Jeoloji ve Maden Dairesi Temmuz 2004'te KKTC'de yaptıkları ortak toplantıda KKTC Ekonomisinin belkemiği durumundaki taşocaklarının ele alınmasını hedefleyen bir Kongre düzenlenmesini ve düzenlenecek Kongre'de agrega standartları, sağlık-emniyet-çevre, mevzuat, kalite ve standartlar, üretim metotları ile tozsuzlaştırma ve patlatma tekniklerinin kapsamlı olarak tartışılmasını kararlaştırmışlardır.

KKTC'nin agrega ihtiyacının karşılandığı taşocakları Ada'nın kuzey bölümünde dar bir sırt şeklinde uzanan Girne Beşparmak Dağları'nın güney yamaçlarında yer almaktadır. Agrega üretimi yapılan materyel Jura - Üst Kretase yaşlı ve masif karakterdeki rekristalize kireçtaşı ile dolomitik kireçtaşlarıdır.

KKTC'deki agrega üretiminin geçmişine bakacak

olursak, 1974 - 1990 yılları arasındaki dönemde Güzelyurt sahil şeridi ile denize açılan dere yatakları içerisinde bulunan bazik - ultrabazik bileşimdeki mağmatik kaya materyalinden oluşan alüvyoner depozitlerin işletildiği; Ancak bu alanda üretilen materyalin istenilen kalitede olmaması ve bölgede

deniz suyu girişimine yolaçması gibi nedenlerden ötürü üretiminin yasaklandığını biliyoruz. Bunun üzerine alanda işletme yapan firmalara ise Girne Dağları'nın güney yamaçlarında bulunan ve 1974 öncesinde Rum Yönetimi'nin kontrolü altında işletilen kırmataş ocaklarının bulunduğu alanlar tahsis edilerek 1991 yılı başlarında işletmeye açılmışlardır.

Taşocaklarına neden tepki duyuluyor?

Agrega üretimi, kireçtaşlarının patlatmalı kazı tekniği ile gerçekleştirilmektedir. Bu yöntemce ocaklara yakın durumdaki yerleşim alanlarında sarsıntı yaratmakta kırma işlemi esnasında ise ciddi boyutta tozun ortaya çıkmasına yolaçmaktadır. 1990'lı yıllarına başında KKTC'de yol yapım ihalelerini alan Türkiye kökenli firmaların bir anda ve büyük boyutta agregaya ihtiyaç duymaları sonucunda ocaklarda vagon drill yöntemiyle patlatmalı kazı işlemi yerine, galeri patlamaları yöntemiyle işletmeye geçilmiştir.. Bunun sonucunda ise 10 - 12 yıllık sürede kimi yerde 40 - 50 m kimi yerde ise 100 m'ye ulaşan ayna yükseklikleri gerek görüntü (Taşocaklarının oyulmuş gibi duran görüntüsü gerek Lefkoşa - Gazimağusa ana yolu gerekse Değirmenlik - Girne ana yolu üzerinde seyir esnasında bu durum rahatlıkla görülebilmektedir) gerekse işletmede oluşan sorunlar (Yüksek aynaları devirebilmek amacıyla daha fazla patlayıcı kullanımı sonucunda oluşan şiddetli sarsıntı, patlatmanın etkisiz kaldığı zonlarda askıda kalan materyelin ocakta çalışanlar için yarattığı riskler) nedeniyle tepkilerin daha da büyük boyutlara ulaşmasına yolaçmaktadır. Galeri tipi patlatmalı kazıların 1 Nisan, 2004 tarihinden itibaren yasaklanması sonucunda; Bütün ocaklarda basamak tipi kazı yöntemine geçilmiş ve toz emisyonunda önemli oranlarda düşüş olduğu görülmüştür.

12 - 14 Ocak, 2005 tarihlerinde Atatürk Kültür Merkezi - Lefkoşa'da gerçekleştirilen I. Taşocakları Kongresi'ne ilişkin bazı hususları burada belirtmekte yarar olduğuna inanıyoruz:

- KKTC'den bildirili delegelerin yanısıra Türkiye'deki kamu kurum ve kuruluşlar (Maden işletmeleri Genel Müdürü Yener Cander, vb.) yanında özel sek-

törden çeşitli firmaların katıldığı, bildiri sunduğu bu Kongre'ye katılım en yüksek düzeyde gerçekleşmiştir. Yaklaşık 10 ay gibi kısa bir zaman diliminde hayata geçen bu Kongre'ye 24 bildirili delege katılmış bunun yanında taş ocaklarının problemlerinin tartışıldığı bir panel ve taş ocaklarının problemlerinin yerinde görülmesi amacıyla bir teknik gezi düzenlenmiş ve yararlı görüş ve öneriler geliştirilmiştir.

- İki meslek örgütü (KTMMOB Maden, Metalürji ve Jeoloji Mühendisleri Odası ile TMMOB Maden Mühendisleri Odası) ile KKTC'den bir kamu kuruluşu (Jeoloji ve Maden Dairesi) ilk kez bu denli önemli bir konuda gerçekleştirilen organizasyona imza atmışlardır. Böylesi bir etkinliği gerçekleştirmemizde fikir sahibi olan TMMOB Maden Mühendisleri Odası'nın değerli yöneticilerine ne kadar teşekkür etsek azdır.

- Kongre KKTC Basını'nda yankı yaratmış (12 ve 13 Ocak, 2005 tarihli yerel gazeteler) ve siyasi gündemin elverdiği oranda Kongre'ye değinilmiştir.

- Kongre, KTMMOB Maden, Metalürji ve Jeoloji Mühendisleri Odası'nın 30. Kuruluş yılında kardeş meslek örgütü olan TMMOB Maden Mühendisleri Odası ile ilişkilerinde önemli bir dönüm noktası teşkil etmiştir.

- Kongre'nin kapanış oturumunda ve yapılan panelde agregadan vazgeçmenin mümkün olamayacağı, mevcut inşaat tarzında agreganın uzun yıllar kullanılacağı; "Ya çevre ya madencilik" gibi bir yaklaşımın mümkün olmadığı ancak çevre ile uyumlu sürdürülebilir taşocağı madenciliğinin de mümkün olduğu bunu sağlamanın da bizlerin görevi olduğu vurgulanmıştır.

- Kongre sonuçlarının ve 20 Şubatta yapılacak erken seçimlerin Kıbrıs'taki iki toplumun barış ve huzur içinde birlikte yaşamasına sağlayacağı katkıya olan inanç belirtildikten sonra ortak yapılabilecek başka etkinlikler üzerinde çalışması gerektiği belirtilerek kongrenin kapanışı yapılmıştır.